

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประกอบ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้เสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์
  - 2.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์
  - 2.2 แนวทางพัฒนาการคิดวิเคราะห์
  - 2.3 แนวคิด /ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
    - 2.3.1 ความจำเป็นและความสำคัญการคิดวิเคราะห์
    - 2.3.2 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์
    - 2.3.3 ขั้นตอนของวิธีคิดวิเคราะห์
  - 2.4 หลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 3.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 3.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือ
    - 3.2.1 ความหมายของการสอนแบบร่วมมือ
    - 3.2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบร่วมมือ
    - 3.2.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. เครื่องมือที่ใช้ทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์
6. ความพึงพอใจ
7. บริบทพื้นที่วิจัย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยต่างประเทศ

8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

9. กรอบแนวคิดของการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวไว้ (2551 : 4-9) มีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค

ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหา ความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไป ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและ ผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการ เรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งใน ฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้อง ตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพบปัญหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างไร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรจะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และ
เขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่าง
มีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้
ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของ
ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย
อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำประโยคและสำนวนจากเรื่องที่อ่าน 3. อ่านเรื่องสั้นๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน 4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 5. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านโดยระบุเหตุผลประกอบ 6. สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 8. มีมารยาทในการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 	<p>การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำที่มี ร ล เป็นพยัญชนะต้น - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำประสม - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน - ประโยคที่มีสำนวนเป็นคำพังเพย สุภาษิต <p>ปริศนาคำทาย และเครื่องหมายวรรคตอน</p> <p>การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ</p> <p>การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องสั้นๆ - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - นิทานชาดก - บทความ - บทโฆษณา - งานเขียนประเภท โน้มน้ำใจ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - สารคดีและบันเทิงคดี <p>การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน <p>มารยาทในการอ่าน</p>

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<ol style="list-style-type: none"> คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสื่อสาร โดยใช้คำได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม 	<p>การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย</p> <p>การเขียนสื่อสาร เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำขวัญ - คำแนะนำ
	<ol style="list-style-type: none"> เขียนแผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพ ความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน เขียนย่อความจากเรื่องสั้นๆ เขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา เขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนเรื่องตามจินตนาการ มีมารยาทในการเขียน 	<p>การนำแผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิดไปพัฒนางานเขียน</p> <p>การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ จดหมาย คำสอน</p> <p>การเขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา</p> <p>การเขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า</p> <p>การเขียนเรื่องตามจินตนาการ</p> <p>มารยาทในการเขียน</p>

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู 2. พูดสรุปความจากการฟังและดู 3. พูดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู 4. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู 5. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา 6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด 	<p>การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู ในชีวิตประจำวัน</p> <p>การจับใจความ และการพูดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดู จากสื่อต่างๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่า - บทความสั้นๆ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เรื่องราวจากบทเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น <p>การรายงาน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์ <p>มารยาทในการฟัง การดู และการพูด</p>

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<p>1. สะกดคำและบอกความหมายของคำในบริบทต่างๆ</p> <p>2. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค</p>	<p>คำในแม่ ก กา</p> <p>มาตราตัวสะกด</p> <p>การผันอักษร</p> <p>คำเป็นคำตาย</p> <p>คำพ้อง</p> <p>ชนิดของคำได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำนาม - คำสรรพนาม - คำกริยา - คำวิเศษณ์
	<p>3 ใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของคำ</p> <p>4. แต่งประโยคได้ถูกต้องตามหลักภาษา</p> <p>5. แต่งบทหรือกรองและคำขวัญ</p> <p>6. บอกความหมายของสำนวน</p> <p>7. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้</p>	<p>การใช้พจนานุกรม</p> <p>ประโยคสามัญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนประกอบของประโยค - ประโยค 2 ส่วน - ประโยค 3 ส่วน <p>กลอนสี่</p> <p>คำขวัญ</p> <p>สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต</p> <p>ภาษาไทยมาตรฐาน</p> <p>ภาษาถิ่น</p>

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<p>1. ระบุข้อคิดจากนิทานพื้นบ้าน หรือ นิทานคติธรรม</p> <p>2. อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง</p> <p>3. ร้องเพลงพื้นบ้าน</p> <p>4. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ</p>	<p>วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ - เพลงพื้นบ้าน <p>บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนด โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาและวิกฤตของชาติ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มที่สอง เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ คือ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

3. เวลาเรียน

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมงเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมงเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประมาณปีละ 1,000-2,000 ชั่วโมงเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ประมาณปีละ 1,000-2,000 ชั่วโมงเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียน

กลุ่มสาระ การเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
•กลุ่มสาระการ เรียนรู้	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4-6
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	240 (6นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	240 (6นก.)
สุขศึกษาและพล ศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	240 (6นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	240 (6นก.)
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	40	40	40	40	40	40	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	240 (6นก.)
ภาษาต่าง ประเทศ	40	40	40	40	40	40	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21นก.)	840 (21นก.)	840 (21นก.)	1,560 (39นก.)
• กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
• รายวิชา/กิจกรรม จัดเพิ่มเติม ตาม ความพร้อมและ จุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,680 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียน ทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

จากที่กล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่ กำหนดให้ใช้ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับ ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกรูปแบบการศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้จัด ให้มีหลักสูตรไว้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และ สารของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมแต่ ละท้องถิ่น

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 12)

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด ไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ในการดำรงชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและ เขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดูและการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม
ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ในการดำรงชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น ป. 4

ตัวชี้วัด

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
2. อธิบายความหมายของคำ ประโยคและสำนวนจากเรื่องที่อ่าน
3. อ่านเรื่องสั้นๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน
4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน
5. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน โดยระบุเหตุผลประกอบ
6. สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน
7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

8. มีมารยาทในการอ่าน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่
ประกอบด้วย

- คำที่มี ร ๓ เป็นพยัญชนะต้น
- คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ
- คำที่มีอักษรนำ
- คำประสม
- อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน
- ประโยคที่มีสำนวนเป็นคำพังเพย สุภาษิตปริศนาคำทาย และเครื่องหมายวรรค

ตอน

การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ

การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น

- เรื่องสั้น ๆ
- เรื่องเล่าจากประสบการณ์
- นิทานชาดก
- บทความ
- บทโฆษณา
- งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน
- สารคดีและบันเทิงคดี

การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น

- หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย
- หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน

มารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเรียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น ป. 4

ตัวชี้วัด

1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด
2. เขียนสื่อสาร โดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม
3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
4. เขียนย่อความจากเรื่องสั้นๆ
5. เขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา
6. เขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า
7. เขียนเรื่องตามจินตนาการ
8. มีมารยาทในการเขียน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัว

อักษรไทย

การเขียนสื่อสาร เช่น

- คำขวัญ
- คำแนะนำ

การนำเสนอภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดไปพัฒนางานเขียน

การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ จดหมาย

คำสอน

การเขียนจดหมายถึงเพื่อนและบิดามารดา

การเขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า

การเขียนเรื่องตามจินตนาการ

มารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดูและการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ชั้น ป. 4

ตัวชี้วัด

1. จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู
2. พุคสรุปความจากการฟังและดู
3. พุคแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู
4. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู
5. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา
6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดูในชีวิตประจำวัน

การจับใจความ และการพูดแสดงความรู้ความคิดในเรื่องที่ฟังและดู จากสื่อต่างๆ เช่น

- เรื่องเล่า
- บทความสั้นๆ

- ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน
- โฆษณา
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- เรื่องราวจากบทเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

การรายงาน เช่น

- การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- การพูดลำดับเหตุการณ์

มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น ป. 4

ตัวชี้วัด

1. สะกดคำและบอกความหมายของคำในบริบทต่างๆ
2. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค
- 3 ใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของคำ
4. แต่งประโยค ได้ถูกต้องตามหลักภาษา
  - ส่วนประกอบของประโยค
  - ประโยค 2 ส่วน
  - ประโยค 3 ส่วน
5. แต่งบทร้อยกรองและคำขวัญ
6. บอกความหมายของสำนวน
7. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

คำในแม่ ก กา

มาตราตัวสะกด

การผันอักษร

คำเป็นคำตาย

คำพ้อง

ชนิดของคำได้แก่

- คำนาม
- คำสรรพนาม
- คำกริยา
- คำวิเศษณ์

การใช้พจนานุกรม

ประโยคสามัญ

กลอนสี่

คำขวัญ

จำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต

ภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาถิ่น

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม

ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น ป. 4

ตัวชี้วัด

1. ระบุข้อคิดจากนิทานพื้นบ้านหรือนิทานคติธรรม
2. อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง
3. ร้องเพลงพื้นบ้าน
4. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น

- นิทานพื้นบ้าน
- นิทานคติธรรม
- เพลงพื้นบ้าน
- วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและตามความสนใจ

เพลงพื้นบ้าน

บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า

- บทอาขยานตามที่กำหนด
- บทร้อยกรองตามความสนใจ

สรุปมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ได้ว่าการสอนการอ่านและการคิดวิเคราะห์ผู้เรียนจะเข้าใจได้ง่ายถ้าได้รับการฝึกฝนซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้กิจกรรมการคิดวิเคราะห์โดยสื่อในสาระแกนกลางคือ ข่าว บทความ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ แผ่นพับ โฆษณา บทร้อยกรอง นิทาน สารคดี บันทึก บทเรียน เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

1. ความหมายของการคิดวิเคราะห์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539 : 187,764) คิด หมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ; ไคร่ครวญ, ไตร่ตรอง วิเคราะห์ หมายถึง ไคร่ครวญ; แยกออกเป็นส่วนๆ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ศึกษาและให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973 : 680) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล

คิวอี้ (ชานานู เอี่ยมสำอาง, 2539 : 51 ; อ้างอิงมาจาก Dewey, 1993 : 30) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง การคิดอย่างไคร่ครวญไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

บลูม (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 41 – 44 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 2) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่าทำมาจากอะไร มี องค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 9) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการ จำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็น วัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือ เหตุการณ์และความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้ จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะสถานการณ์ เหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆ ได้

2. แนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

เคซี และทักเกอร์(อ้างใน สุรัตน์ จรัสแก้ว. 2549 : 21 ; อ้างอิงจาก Casey and Tucker. 1994 : 140) เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดนั้นแบ่งเป็นวิธีหลักๆ 2 วิธีคือ

1. การสอนคิดโดยตรง เป็นการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาและกระบวนการคิด โดยตรงเพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิด

2. การสอนกระบวนการคิดโดยการบูรณาการกับการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆตามหลักสูตรปกติ

ทิสนา แคมมณี ได้เสนอแนวทางในการสอนเพื่อพัฒนาการคิดไว้ 3 แนวทางดังนี้

1. การสอนเพื่อพัฒนาการคิดโดยตรง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป บทเรียนสำเร็จ หรือกิจกรรมสำเร็จรูป

2. การสอนเนื้อหาสาระต่างๆ โดยใช้รูปแบบหรือกระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดที่ได้มีพัฒนาขึ้น ซึ่งการสอนเพื่อพัฒนาการคิดในลักษณะนี้เป็นการสอนที่มุ่งสอนเนื้อหาสาระต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่เพื่อให้การสอนนั้น เป็นการช่วยพัฒนาความสามารถทางความคิดของผู้เรียนไปในตัว ครูสามารถนำรูปแบบการสอนต่างๆที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาการสอนต่างๆ ที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียน ได้ทั้งด้านเนื้อหาสาระและการคิดไปพร้อมๆกัน

3. การสอนเนื้อหาสาระต่างๆ โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดแบบต่างๆ รวมทั้งทักษะการคิด ทั้งทักษะย่อยและทักษะผสมผสานในกิจกรรม(ทิสนา แคมมณี และคณะ. 2540 : 64-65)

3. แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความจำเป็นและความสำคัญของการคิดวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 32 - 46) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา
2. ช่วยให้คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของขนาดกลุ่มตัวอย่าง
3. ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป
4. ช่วยขุดค้นสาระของความประทับใจครั้งแรก
5. ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนบนฐานความรู้เดิม
6. ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคล
7. เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ
8. ช่วยในการแก้ปัญหา
9. ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ
10. ช่วยให้ความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล
11. ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง

3.2 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 26 -30) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่าแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตีความ เราไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ หากไม่เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจข้อมูลปรากฏ เริ่มแรกเราจึงต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่าอะไรเป็นอะไรด้วยการตีความ (Interpretation) หมายถึง การพยายามทำความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการจะวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น แต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่เกินกว่าสิ่งที่ปรากฏ อันเป็นการสร้างความเข้าใจบนพื้นฐานของสิ่งที่ปรากฏในข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ เกณฑ์ที่แต่ละคนใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินใจ หรือเป็นไม้เมตรที่แต่ละคนสร้างขึ้นในการตีความนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์และค่านิยมของแต่ละบุคคล เช่น การตีความจากความรู้ การตีความจากประสบการณ์ การตีความจากข้อเขียน
2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ เราจะคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะความรู้จะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจงและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อย ๆ

อะไรบ้าง มีกี่หมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญอย่างไร และรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอะไร การวิเคราะห์ของเราในเรื่องนั้นจะไม่สมเหตุสมผลเลยหากเราไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น เราจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการคิด ถ้าเราขาดความรู้ เราอาจไม่สามารถวิเคราะห์หาเหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและช่างถาม นักคิดเชิงวิเคราะห์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้รวมด้วยคือ ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติท่ามกลางสิ่งที่อยู่ผิวเผินแล้วเหมือน ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ต้องเป็นคนช่างสงสัย เมื่อเห็นความผิดปกติไม่ละเลยไป แต่หยุดพิจารณา ขบคิด ไตร่ตรอง และต้องเป็นคนช่างถาม ชอบตั้งคำถามกับตัวเองและคนรอบ ๆ ช่าง เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้นความจริงและเกิดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์

ขอบเขตคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์ จะยึดหลักการตั้งคำถามโดยใช้คำว่า ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How) คำถามเหล่านี้อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทุกข้อ เพราะการตั้งคำถามมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนครอบคลุมและตรงประเด็นที่เราต้องการสืบค้น

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดเชิงวิเคราะห์จะต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถหาคำตอบได้ว่า

อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้

เรื่องนั้นเชื่อม โยงกับเรื่องนี้ได้อย่างไร

เรื่องนี้มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร

เมื่อเกิดเรื่องนี้ จะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้

องค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น

วิธีการ ขั้นตอนทำให้เกิดสิ่งนั้น

สิ่งนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง

แนวทางแก้ปัญหาที่มีอะไรบ้าง

ถ้าทำเช่นนี้ จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต

และคำถามอื่น ๆ ที่มุ่งหมายการออกแรงทางสมองให้ต้องขบคิดอย่างมีเหตุผล

เชื่อม โยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ บลูม (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 41 – 44 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการใด การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาว่าความสำคัญย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร
3. วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้เนื่องจากอะไร โดยยึดอะไรเป็นหลัก เป็นแกนกลาง มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง ยึดถือหลักการใด มีเทคนิคอย่างไร หรือยึดคติใด

ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 23) ได้จำแนกลักษณะการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถหาความสำคัญ หาความเกี่ยวข้อง หาหลักการในการแยกแยะเหตุการณ์หรือ เรื่องราวได้เหมาะสม

ขั้นตอนของวิธีคิดวิเคราะห์

เบเยอร์ (Bayer, 1997 : 222) เสนอขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ระบุเป้าหมายการวิเคราะห์
2. กำหนดประเด็นหรือเกณฑ์ที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายของการวิเคราะห์

3. สํารวจข้อมูลทีละส่วน ๆ เพื่อค้นหาหลักฐานหรือข้อมูลที่ตรงกับประเด็นหรือเกณฑ์ที่กำหนด

4. ระบุรูปแบบต่าง ๆ ของข้อมูล หรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างหลักฐาน ประเด็น หรือข้อมูลแต่ละส่วน

5. ระบุผลลัพธ์ของการวิเคราะห์

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สรุปขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ที่ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวม/ทบทวนข้อมูลทั้งหมดที่ต้องการวิเคราะห์
2. กำหนดเป้าหมายหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
3. ตั้งเกณฑ์หรือประเด็นที่จะจำแนก หรือจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการวิเคราะห์

4. พิจารณารูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมวดหมู่และระหว่างหมวดหมู่ข้อมูล สรุปพร้อมกับเสนอผลการวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 39) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เราารู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพื่อเป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

2. ช่วยให้เราสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ ไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึกหรืออคติ

3. ช่วยให้เราไม่ด่วนสรุปถึงใจง่าย ๆ แต่สื่อสารตามความเป็นจริง ไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว

4. ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ที่ถูกบิดเบือนไปจากความจริงประทับใจในครั้งแรก เป็นการมองอย่างครบถ้วนในแง่มุมอื่น ๆ ที่มีอยู่

5. ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต หากความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏอย่างสมเหตุสมผล

6. ช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง สามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมจริง

7. ช่วยประมาณการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่มี

วิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ของสถานการณ์ อันจะช่วยให้คาดการณ์ความน่าจะเป็นได้
สมเหตุสมผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์จะช่วยให้อธิบายข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้
อย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้คิดสามารถใคร่ครวญ ไตร่ตรอง วิเคราะห์ แยกแยะเรื่องต่างๆ ได้อย่าง
สมเหตุสมผล

หลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึก แบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง
ที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้นส่วน
ใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียนในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึก
ปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2537: 147)

ประสิทธิ์ เดชครอง(2539 : 17) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกหัด คือ แบบฝึกหัดหรือ
ชุดฝึกที่ครูจัดให้นักเรียน เพื่อให้มีทักษะเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆมาบ้างแล้ว โดย
แบบฝึกหัดต้องมีทิศทางตรงตามจุดประสงค์ ประกอบด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน

ลักษณะและรูปแบบของแบบฝึก

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

นิตยา ฤทธิโยธี (2520 : 32) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วย

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้นๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำให้ง่ายให้ใช้เวลาที่เหมาะสมเป็น

สิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

สมชัย ไชยสกุล (2526 : 14-15) กล่าวว่า ลักษณะแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อสิ่งที่จะสอนมิใช่ทดสอบว่านักเรียนรู้อะไรบ้าง
2. แบบฝึกหนึ่ง ๆ ควรเกี่ยวกับโครงสร้างเฉพาะสิ่งที่จะสอนเพียงอย่างเดียว
3. สิ่งสำคัญที่ควรฝึกเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว
4. ข้อความที่นำมาฝึกในแต่ละแบบฝึกควรสั้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความ

ยุ่งยากใจ

5. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุด จะเป็นการสร้างนิสัยในการออกเสียง

ภาษาได้ดี

6. แบบฝึกควรเป็นแบบที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการตอบสนองที่พึงปรารถนา
  7. ในการฝึกไม่ควรใช้คำศัพท์มากนัก แบบฝึกหัดจะต้องออกเสียงทุกแบบฝึก ก่อนที่จะมีการนำแบบฝึกไปอ่านหรือเขียน
  8. การฝึกควรใช้คำสัมผัสและร้อยกรอง แต่ควรเลือกศัพท์เนื้อหา และ โครงสร้าง ให้เหมาะสมกับระดับของนักเรียนและในการฝึกอาจจะทำเป็นรายบุคคลและกลุ่มก็ได้
- แบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้
1. เนื้อหาที่จะนำมาต้องเป็นเนื้อหาที่มีอยู่ในบทเรียนหรือสอดคล้องสัมพันธ์กับแบบเรียนทั้งที่เป็นคำ ประโยค ข้อความและเนื้อเรื่อง และมีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรกำหนด
  2. มีหลายแบบหลายลักษณะ เพื่อไม่ให้เบื่อและเป็นการท้าทายให้อยากทำ
  3. ต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำ 3 ประการคือ รู้คำเพิ่มขึ้น เข้าใจความหมายของคำดีขึ้น และมีความสามารถในการใช้คำสูงขึ้นตามระดับของชั้นนักเรียน
  4. ต้องส่งเสริมให้นักเรียน ได้ใช้ความคิด โดยอาศัยความรู้และความเข้าใจเดิมเป็นพื้นฐาน

5. ต้องมีลักษณะอย่างข้อสอบทั่ว ๆ ไป ที่มุ่งวัดความรู้ความเข้าใจอย่างเดียว แต่ต้องมีลักษณะที่จะต้องเร้าความสนใจ ชั่วๆ จูงใจให้นักเรียนได้คิด ได้พิจารณาและได้ศึกษาค้นคว้าจนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะและความสามารถในการใช้คำสูงขึ้น

จากลักษณะรูปแบบของแบบฝึกที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีหลายรูปแบบ ในการนำไปสร้างแบบฝึกเราจะนำไปใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหาเมื่อนักเรียนนำไปใช้จะให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 145-146) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์ การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหา ออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อยๆเพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบด้วยอะไรบ้าง

4. สร้างแบบทดสอบซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 2

5. สร้างบัตรฝึกหัดเพื่อให้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม

6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อได้นำบัตรฝึกหัด ไปทดลองใช้แล้ว

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบ หรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอน เป็นเรื่องเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า

8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่องคุณภาพของแบบฝึกและคุณภาพของแบบทดสอบ

9. ปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นชุดจัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

หลักในการฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 167) ได้ให้หลักการในการฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ก่อนการฝึก สอนให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อนเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจไม่ทำให้เกิดทักษะ

2. การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ภายใต้การแนะนำที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข

3. ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดี จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่น่าสนใจ

4. กิจกรรมการฝึกควรจะมีหลากหลาย นอกจากแบบฝึกต่าง ๆ อาจใช้เกมปัญหา หรือกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง

5. การฝึกอย่างมีความมุ่งหมายจะเกิดประโยชน์มาก ถ้าผู้เรียนใช้ความคิดหาเหตุผลควบคู่ไปด้วย

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ชิน โพธิ์อ่อน (2526 : 33-34) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาได้ดีขึ้น
3. ช่วยให้ความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จ

ในทางจิตใจมากขึ้น

4. ช่วยเสริมทักษะของภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่างๆของนักเรียนได้ชัดเจน

สนอง คำศรี (2532 : 24) กล่าวว่า แบบฝึกเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ดังนั้น แบบฝึกจึงก่อให้เกิดความสนุกสนาน ความพอใจในการเรียนให้กับนักเรียน

แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาทักษะภาษาไทยมาก ได้แก่

1. ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะจากแบบฝึกทักษะจากแบบฝึกหัดที่ครูสร้างขึ้นมาซึ่งตรงกับเนื้อหาที่ครูทำการสอน
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนมาทดสอบการเรียนรู้ของตนเองว่าเกิดการเรียนรู้หรือทักษะมากน้อยแค่ไหนในเรื่องที่เรียน
3. ใช้สำหรับประเมินผลการสอบเป็นรายบุคคล หลังจากได้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว โดยผลงานจากแบบฝึกหัดที่ทำมาส่งครู ทำให้ทราบว่านักเรียนเข้าใจมากน้อยเพียงไรใช้แบบฝึกหัดสำหรับทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว

สรุปได้ว่า แบบฝึกมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษา เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน ทำให้ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและลดภาระได้มากสามารถนำแบบฝึกมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค (STAD)

Slavin (1995 : 73-80) กล่าวถึงการเรียนตามรูปแบบของการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการสอน และขั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการสอน (Preparation)

1.1 วัสดุและเอกสารประกอบการเรียน (Materials) การสอนโดยใช้การเรียนการสอนตามรูปแบบการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ สามารถใช้ได้กับเนื้อหาต่างๆที่ครูสร้างขึ้นตามหลักสูตร โดยทำเอกสารประกอบการสอนหรือใบงาน (Worksheet) กระจายคำตอบ (Answer sheet) และข้อทดสอบย่อยสำหรับเนื้อหาที่จะสอนแต่ละบท ซึ่งแต่ละหน่วยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน 3-5 วัน

1.2 การจัดกลุ่มผู้เรียน (Assigning Students to teams) การแบ่งการเรียนตามรูปแบบการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน สมาชิก 5 คน ประกอบด้วยผู้เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 1 คน ไม่ควรให้ผู้เรียนเลือกเข้ากลุ่มกันเอง เพราะผู้เรียนจะเลือกคนที่มีความคล้ายคลึงกับตนเอง มีข้อควรปฏิบัติในการจัดกลุ่มผู้เรียนเข้ากลุ่ม ดังนี้

1.2.1 จัดทำเอกสารสรุปเกี่ยวกับบทเรียนเป็นทีมให้แต่ละกลุ่ม

1.2.2 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม โดยจัดเรียงผู้เรียนที่มีผลคะแนนสูงสุดไปถึงต่ำสุด ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มได้จากคะแนนการทดสอบซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่ดีที่สุด หรืออาจจะใช้คะแนนจากผลการเรียนที่ผ่านมา หรือบางครั้งอาศัยวิจารณ์ญาณของครูเองก็ได้

1.2.3 พิจารณาจำนวนกลุ่มในชั้นเรียน ซึ่งในแต่ละกลุ่มควรมีสมาชิก 5 คน การกำหนดว่าจะมีจำนวนกลุ่มนั้นให้เอา 5 ไปหารจำนวนผู้เรียนทั้งหมด

1.2.4 การจัดผู้เรียนเข้าประจำกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มควรจัดให้มีสมาชิกสมคูลกันมีระดับความสามารถโดยเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเท่าๆกัน โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนทั้ง สูง ปานกลาง และต่ำ

1.2.5 ให้ผู้เรียนเขียนชื่อสมาชิกลงในบัตรสำหรับเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม และตั้งชื่อกลุ่มเพื่อเก็บไว้ที่ครู

1.3 การกำหนดคะแนนพื้นฐาน คือ คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบของผู้เรียน

ครั้งก่อนๆ เช่นถ้าครูเริ่มใช้กิจกรรมนี้ใหม่ๆอาจให้มีการทดสอบก่อนเรียน แล้วทดสอบหลังเรียน

2. ขั้นการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ให้ผู้เรียนทุกคนช่วยกันแก้ปัญหา หรือหาคำตอบสำหรับคำถามนั้นๆ

2.2 คู่ผู้เรียนเพื่อตอบคำถาม ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนทุกคนเตรียมการตอบคำถามไว้

2.3 ไม่ควรให้งานที่ต้องใช้เวลาานอาจให้ผู้เรียนแก้ปัญหา 1-2 ข้อหรือยกตัวอย่าง หรือเตรียมคำถาม 1-2 ข้อ แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.4 การเรียนเป็นกลุ่ม (Team Study) ในการจัดกิจกรรมการเรียนครั้งนั้นๆใช้เวลาประมาณ 1-2 คาบ ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เอกสารที่ใช้คือใบงานและกระดาษคำตอบอย่างละ 2 ชุด สำหรับในแต่ละกลุ่ม ในขณะที่เรียนสมาชิกในกลุ่มจะต้องเรียนรู้เนื้อหาต่างๆให้เข้าใจ และช่วยกันทำงานในคาบแรกของการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ครูต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจแนวทางในการทำงานร่วมกัน

เทคนิคต่างๆในการเรียนเป็นกลุ่ม มีดังนี้

1. ผู้เรียนทุกคนต้องรับผิดชอบในการทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนให้กระจ่าง

2. ผู้เรียนจะเสร็จสิ้นงานที่ได้รับมอบหมายได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกในกลุ่มเรียนรู้เนื้อหาต่างๆเข้าใจเป็นอย่างดี

3. ผู้เรียนควรขอความช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่มก่อนที่จะถามครู

4. ผู้เรียนควรปรึกษาพูดคุยกันเบาๆ

ครูอาจเสนอให้ผู้เรียนเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ของกลุ่มได้ถ้าผู้เรียนต้องการ จากนั้นให้ดำเนินกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

1. เคลื่อนย้ายโต๊ะไปรวมกันเป็นกลุ่ม

2. ให้เวลาประมาณ 10 นาที ในการตั้งชื่อกลุ่ม

3. แจกใบงานและบัตรเฉลยคำตอบให้แต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 2 ชุด

4. แนะนำให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำงานเป็นคู่ ถ้าเป็นคำถามที่เป็นคำถามที่มี

คำตอบยาวๆให้ผู้เรียนพยายามทำด้วยตนเอง แล้วนำคำตอบมาเปรียบเทียบกันถ้าเป็นการตอบคำถามสั้นๆ สมาชิกอาจเปลี่ยนกันถามตอบในกลุ่มของตน หากมีใครที่ไม่เข้าใจสมาชิกในกลุ่ม

จะต้องรับผิดชอบในการอธิบายให้เพื่อนฟังจนกว่าจะเข้าใจ ถ้าเป็นโจทย์สั้นๆก็จะต้องทำการทดสอบ กับคู่ของตนด้วยการตอบคำถาม

5. เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพวกเขาจะเรียนจบเนื้อหาที่ต่อเมื่อแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่ม สามารถทำแบบทดสอบได้ 80%

6. ต้องให้ผู้เรียนเข้าใจว่าใบงานนี้ใช้สำหรับศึกษา ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อให้ผู้เรียนเติมเฉพาะ คำตอบลงไปหรือให้ถือไว้เท่านั้น ดังนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนต้องมีกระดาษคำตอบเพื่อเอาไว้ตรวจสอบคำตอบของตนและของสมาชิกในขณะที่เรียน

7. ให้ผู้เรียนอธิบายวิธีการหาคำตอบแทนที่จะเป็นเพียงการตรวจคำตอบว่าถูกหรือผิดเท่านั้น

8. เตือนให้ผู้เรียนเข้าใจว่า ถ้าเขามีปัญหาเขาจะต้องถามเพื่อนร่วมกลุ่มก่อนที่จะถามครู

9. ขณะที่เรียนกำลังทำงานในกลุ่ม ครูต้องเดินดูตามกลุ่มต่างๆและคอยให้คำชมในกลุ่มที่ทำงานดีหรืออาจจะเข้าไปนั่งสังเกตหรือฟังการอภิปรายตามกลุ่มต่างๆ ก็ได้

3. การทดสอบ (Test) การทดสอบจะใช้เวลาครึ่งคาบ หรือหนึ่งคาบ เป็นการทดสอบรายบุคคล ในการทดสอบครูควรจะให้เวลาในการทำข้อสอบอย่างเพียงพอ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปรึกษากันในขณะที่ทำข้อสอบ เพราะต้องการจะให้ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าตนเรียนรู้อะไรบ้างจากบทเรียนนี้ ในขณะที่ทำการสอบผู้เรียนจะต้องแยกโต๊ะจากกลุ่ม เมื่อผู้เรียนทำแบบทดสอบเสร็จ ครูอาจให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกระดาษคำตอบกับสมาชิกของกลุ่มอื่นเพื่อตรวจให้คะแนน หรือครูเก็บกระดาษคำตอบของผู้เรียนไปตรวจเองหลังจากผู้เรียนสอบเสร็จ และจะต้องพยายามตรวจให้เสร็จเพื่อที่จะได้แจ้งผลให้ผู้เรียนทราบในคาบต่อไป

4. ขึ้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม (Team Recognition) ผู้สอนคำนวณคะแนนของผู้เรียนในแต่ละคน และชี้แจงคะแนนของแต่ละบุคคลที่มีการเพิ่มขึ้น จัดทำคะแนนกลุ่มมีการให้รางวัล หรือคำชมเชยให้กับกลุ่มที่ทำคะแนนสูงๆ ถ้าเป็นไปได้ครูควรบอกคะแนนในคาบถัดไปหลังจากการสอบ ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกันระหว่างการทำคะแนนให้ดีที่สุดกับการตระหนักถึงความสำเร็จและได้รับคำชมเชยซึ่งจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนอีกด้วย

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD)

1. ความหมายของการสอนแบบร่วมมือแบบ (STAD)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 46-47) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า หมายถึง เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเตรียมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกันทุกคน

ทิตินา แซมมณี (2547: 98) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า หมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกัน เรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547: 134) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวมเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ การทำงานร่วมกันด้วยความสุขและสร้างสรรค์

โดยสรุปการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงวิธีการเรียนที่นำผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันมารวมเป็นกลุ่มเล็กๆ เรียนรู้ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จโดยอยู่ภายใต้คำแนะนำของครู

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบร่วมมือ (STAD) ดังนี้

2.1 ทฤษฎีด้านสติปัญญา (Cognitive Theory)

ทฤษฎีด้านสติปัญญาที่สำคัญมี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการขยายความคิด (Slavin, 1995 : 17-18) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Developmental Theory) จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของมนุษย์ แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างเด่นชัดประการหนึ่งว่า แต่ละขั้นตอนในการพัฒนาของเด็กมีลักษณะเฉพาะของตนเองพัฒนาการด้านโครงสร้างการรับรู้ความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบๆ ตัว เป็นลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างกันในแต่ละวัย ทฤษฎีพัฒนาการ ด้านสติปัญญาที่สำคัญและนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายคือ ทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Bruner

โดยเงื่อนไขพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget คือ การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในวัยเดียวกันเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โนทัศน์ที่ต้องการเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Vygotsky (1978 ; quoted in Slavin, 1995 : 17) ที่เชื่อว่าการที่ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ เพราะเด็กในวัยเดียวกันมีพฤติกรรมที่คล้ายกัน มีระดับพัฒนาการที่ใกล้เคียงกัน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ กว้างขวางกว่าการเรียนเป็นรายบุคคล Piaget กล่าวถึงความรู้ด้านภาษา คุณค่า กฎเกณฑ์ ศีลธรรม และระบบสัญลักษณ์ เช่นการอ่านและคณิตศาสตร์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ (Conservation) มีงานวิจัยหลายเรื่องพบว่า เมื่อให้ผู้เรียนที่เข้าใจ และไม่เข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ที่มีอายุใกล้เคียงมาเรียนร่วมกัน ผู้เรียนที่ไม่เข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สามารถพัฒนาความเข้าใจได้ดี เป็นที่ยอมรับว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้

2.1.2 ทฤษฎีการขยายความคิด (Cognitive Elaboration Theory)

ทฤษฎีนี้แตกต่างไปจากทฤษฎีพัฒนาการ ทั้งนี้เพราะทฤษฎีพัฒนาการเน้นการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แต่ทฤษฎีการขยายความคิดเป็นเรื่องการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ ซึ่งในการวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า ถ้าบุคคลนำความรู้ที่บรรจุในหน่วยความจำมาใช้โดยการสรุป รวบรวมความรู้ที่มีอยู่เพื่อการสื่อสารหรือเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา ผู้เรียนประสาน โครงสร้างความรู้ให้มีระบบระเบียบ ทำให้เกิดการขยายความคิด จัดระบบความคิดของตัวเองให้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การเขียนสรุปข้อบรรยายดีกว่าการจดบันทึกธรรมดา เพราะว่าการสรุปผู้เรียนจะรวบรวมความรู้และคัดเลือกสิ่งสำคัญในบทเรียนมาคิดพิจารณา ทำให้เกิดการขยายโครงสร้างของความรู้มากยิ่งขึ้น (Slavin, 1995 : 17-18)

2.2 ทฤษฎีสถาน (Field Theory)

ทฤษฎีสถานเป็นทฤษฎีของ Kurt Lewin ซึ่งเน้นเรื่องแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเป้าหมายหรือแรงจูงใจที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนทำพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทาง ได้อธิบายว่าแนวคิดทฤษฎีสถานได้รับอิทธิพลมาจากหลักวิชาฟิสิกส์โดยอธิบายหลักการเรียนรู้ของบุคคลด้วยส่วนประกอบที่สำคัญสองส่วน คือ ทิศทางและรูปแบบของพฤติกรรมกับสิ่งที่เรียกว่า โลกส่วนบุคคลของแต่ละคนหรืออวกาศชีวิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ทิศทางและรูปแบบของพฤติกรรม (Vector and Field of Force) นัก

นักจิตวิทยาทฤษฎีสถานอธิบายว่า บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะของแรงซึ่งมีพลัง

และมีทิศทางที่แน่นอน สิ่งใดที่อยู่ในความสนใจหรือความต้องการพฤติกรรมนั้นจะมีพลังผลักดันมาก สิ่งที่ไม่อยู่ในความสนใจหรือไม่ต้องการก็จะไม่มีพลังผลักดันให้เกิดพฤติกรรม สำหรับรูปแบบของพฤติกรรมสามารถเกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ ลักษณะ แต่สามารถกำหนดได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจากพลังผลักดันอะไรและมีทิศทางไปทางด้านใด

2.2.2 โลกส่วนตัวของบุคคลหรืออวกาศชีวิต (Life Space) ตามหลักของทฤษฎีสนาม มนุษย์แต่ละคนจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้เองทำให้บุคคลแต่ละคนมีโลกส่วนตัวหรือโลกทางความคิดที่แตกต่างกัน เหตุนี้เองจึงทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ลักษณะของบุคลิกภาพ ความต้องการเป้าหมายในชีวิต ธรรมชาติการมองโลก มองชีวิต ลักษณะของจิตใจและความคิดต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าทฤษฎีสนามของ Levin พยายามอธิบายพลังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสภาวะจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดแรงขับที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมิใช่ส่วนย่อย ๆ เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้นสามารถนำไปใช้ในการสอนได้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย ครูผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนสร้างเป้าหมายของตนเองขึ้นมาอย่างชัดเจน เมื่อมีเป้าหมายชัดเจนแล้ว ครูจะต้องหาวิธีการให้นักเรียนกำหนดยุทธวิธีหรือพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้ได้จริง ๆ โดยครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ชี้แนะ ให้กำลังใจเพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
2. การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น เมื่อครูพบว่านักเรียนมีโลกส่วนตัวแตกต่างกันสิ่งที่ครูจะต้องทำก็คือ การสร้างประสบการณ์ร่วมสำหรับเด็ก ๆ ทุก ๆ คน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของสภาพแวดล้อมของทางโรงเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องแนะแนว รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาสติปัญญาหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้เด็กมีจิตใจที่เปิดกว้างสามารถมองโลก เข้าใจชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงโลกทางความคิดของตนได้สอดคล้องกับสภาพของความเป็นจริงทั้งหลายได้
3. แรงจูงใจ ครูจะต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่เด็กรวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ขณะเดียวกันครูควรฝึกให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตัวเองเมื่อทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย สร้างความคิดให้เด็กทุกคนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความเก่งความสามารถ เป็นคนมีประโยชน์ต่อกลุ่มและสังคม และหาวิธีการที่ให้นักเรียนได้เรียนร่วมกันและทำงานร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน แล้วความสุขก็จะเกิดขึ้นจากการทำงานและการเรียน

องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนกลุ่มร่วมมือแบบ (STAD)

Johnson, Johnson and Johnson (อ้างถึงใน วรรณทิพย์ นุชกานนท์. 2551 : 33-34 ; 1993 : 1 : 7-1 : 8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จะทำให้การเรียนนั้นประสบความสำเร็จ มีอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในการบวก (Positive Interdependent) ทุกคนในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทและประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่าตนจะประสบผลสำเร็จได้ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จด้วย

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face to Face Interaction) สมาชิกต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ที่จะรับฟังและเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) จะช่วยให้กลุ่มมีผลสัมฤทธิ์สูงมาก การประเมินผลอาจประเมินได้จากผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละบุคคล หรือการสุ่มตัวอย่างในกลุ่ม ตัวแทนรายงาน ผลงานกลุ่ม

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (Interpersonal and Small Group Skills) เป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทักษะเหล่านี้ก่อน

5. กระบวนการทำงานกลุ่ม (Group Processes) มีขั้นตอนในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่วางไว้

ความสำเร็จที่จะให้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้ผลนั้น Slavin (1991: 73) ได้เสนอแนะว่ากลุ่มจะต้องมีสิ่งเหล่านี้

1. รางวัลกลุ่ม (Team Reward) เป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกร่วมกันทำงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อกลุ่มทำงานสำเร็จจะได้รางวัลตามที่ตกลงไว้ รางวัลจึงเป็นเครื่องช่วยให้กลุ่มร่วมมือกันทำงานยิ่งขึ้น

2. ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (Individual Accountability) ทุกคนจะต้องทำงานของตนเองและช่วยเหลือกลุ่มอย่างเต็มที่

3. โอกาสในการประสบผลสำเร็จเท่ากัน (Equal Opportunities for Success) ทุกคนมีโอกาสในการทำงานเท่าเทียมกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนแบบร่วมมือนั้น ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางบวก ความมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ (STAD)

Kagan Spencer (1994. อ้างถึงในพิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. ม.ป.ป : 2-3) ได้อธิบายลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีแนวคิดที่สำคัญ 6 ประการคือ

1. เป็นกลุ่ม/ทีม (Group/Team) หมายถึง การจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 2-6 คน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันคละกัน ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดคือ 4 คน ที่จะเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้ร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถแบ่งงานให้ทำเป็นคู่ได้สะดวก

2. มีความเต็มใจ (Willing) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีความเต็มใจที่จะร่วมมือในการเรียน และในการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมกัน มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการยอมรับกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี

3. มีการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการเพื่อให้การทำงานกลุ่มแบบร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องกำหนดสิ่งต่างๆได้แก่ การสร้างกฎของห้อง การจัดที่นั่งของกลุ่มมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกไว้ล่วงหน้า มีการให้สัญญาณเงียบที่ครูส่งให้ผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนทำสัญญาณตามและเงียบเพื่อฟังคำสั่งต่อไป เป็นต้น

4. มีทักษะสังคม (Social Skill) หมายถึงทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) 4 ประการ ซึ่งล้วนมีความสำคัญที่จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ คือ

5.1 มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก (Positive Interdependence) การช่วยเหลือพึ่งพากันและกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ และเข้าใจว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

5.2 มีความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (Individual Accountability) ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการค้นคว้าการทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกันจึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

5.3 ส่วนร่วมเท่าเทียมกัน (Equal Participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการค้นคว้าการทำงานเท่าๆกัน ทำโดยกำหนดบทบาทแต่ละคน กำหนดบทบาทก่อนหลัง

5.4 มีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อมๆกัน (Equal Participation) คือผู้เรียนทุกคนในกลุ่มจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ฯลฯ ไปพร้อมๆกัน

6. มีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดกิจกรรม (Structure) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งเทคนิคต่างๆจะต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ เพราะแต่ละเทคนิคมีความเหมาะสมกับเป้าหมายที่แตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ นั้น ได้แก่ความสัมพันธ์ทางบวก การพึ่งพากัน การมีส่วนร่วมกันอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบในหน้าที่ ทักษะทางสังคม และกระบวนการกลุ่มที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นของผู้เรียน

3. ขั้นตอนการสอนแบบร่วมมือ (STAD)

การนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ Johnson, Johnson and Johnson (วรรณทิพย์ บุญกานนท์. 2551 : 39 ; 1993 : 101-102) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ในขั้นนี้ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของผู้เรียน มีการแบ่งกลุ่มการเรียน แจกวัสดุประสงค์ของการเรียนในแต่ละบท แต่ละคาบ และฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ขั้นสอน ครูจะแนะนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำ และผู้เรียนจะได้รับงานเป็นชุด เพื่อใช้ฝึกความรับผิดชอบในเรื่องการแบ่งปันให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน

4. ขั้นตรวจผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นเช่นไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบรายบุคคล

5. **ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม** ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้าผู้เรียนยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม หาจุดเด่นและสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

สรุปแนวคิดสำคัญของการเรียนกลุ่มร่วมมือแบบ (STAD) คือการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องช่วยเหลือกัน ร่วมอภิปรายออกความเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยใช้แรงจูงใจเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จโดยที่สมาชิก ทุกคนต้องเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินผลในการเรียนร่วมกัน เพราะคะแนนของกลุ่มจะมาจากคะแนนพัฒนาการของสมาชิกในกลุ่ม

4. บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ พฤติกรรมของครูต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยทั่วไป มีขั้นตอนดังนี้ สุวิมล เขี้ยวแก้ว (2540 : 85-86) ได้กล่าวไว้คือ

1. แนะนำจุดประสงค์ จัดกลุ่มผู้เรียน บอกจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ให้ข้อมูล ให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบายหรือเตรียมเอกสารไว้ให้ผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจ
3. จัดระบบ จัดระบบการทำงานในกลุ่ม เน้นการใช้ความพยายามร่วมกัน
4. ช่วยเหลือกลุ่ม ให้คำแนะนำ คำปรึกษาเมื่อกลุ่มประสบปัญหาในการทำงาน
5. ชื่นชมความสำเร็จ ให้คำชมเชยต่อความพยายามและความสำเร็จในการทำงาน ทั้งในภาพรวมของกลุ่มและตัวบุคคล

พรรณรัศมี เเงาธรรมสาร (2540 : 51) กล่าวถึงบทบาทครูในการเรียนแบบร่วมมือว่า ครูควรสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. ให้งานที่ท้าทายความสามารถมากกว่าการแข่งขัน
2. ให้ผู้เรียนมี โอกาสเลือกและตัดสินใจ
3. นับถือความคิดและความรู้สึของผู้เรียน
4. ให้คุณค่าในความคิดของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความคิดที่จำกัดเพียงใด
5. ให้กำลังใจผู้เรียนในการแสดงออกซึ่งความคิดของตนเองในหลายรูปแบบ
6. ยอมรับว่าผู้เรียนผิดพลาดได้
7. เผยแพร่ข้อเขียนหรือผลงานของนักเรียนในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ จดหมาย ข่าวของ

ห้อง

8. กระตุ้นและส่งเสริมความคิดของผู้เรียนโดยใช้ข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร ข่าวหรือสื่อการสอน เช่น รูปภาพ

ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของครูในการเรียนแบบร่วมมือนั้น ครูจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนทั้งในด้านวิชาการและอื่นๆ ไปด้วย ซึ่งจุดมุ่งหมายส่วนหลังนี้ครูมักจะละเลยจุดมุ่งหมายหลักนี้จะเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันว่าต้องให้มีลักษณะอย่างไร ซึ่งอาจเป็นทักษะการทำงานกลุ่มหรือการเข้าสังคม (Social Objective) นอกจากนี้ที่ครูตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนให้ชัดเจนแล้วครูควรจะต้องเอาใจใส่ในเรื่องของการจัดกลุ่มด้วย เพราะการจัดกลุ่มนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนแบบร่วมมือ ดังนั้นครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบของการจัดกลุ่ม เช่น

1. ลักษณะของกลุ่ม ควรจะจัดเป็นกลุ่มลักษณะใด กลุ่มอาจเป็นลักษณะเดียวกัน (Homogeneous) หรือลักษณะต่างกัน (Heterogeneous)
2. การจัดวางกลุ่มจะวางอย่างไร
3. สมาชิกของกลุ่มใครจะเป็นผู้เลือกให้ ครูเลือกหรือผู้เรียนเลือกเอง แต่โดยทั่วไปจากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ที่ดีครูควรจะเป็นผู้เลือกให้และแบ่งกลุ่มผู้เรียน ควรมีขนาดกลุ่มละ 3-5 คน เพราะถ้าคนในกลุ่มมากเกินไปจะทำให้การมีส่วนร่วมของผู้เรียนบางคนน้อยไป แต่ถ้าคนในกลุ่มน้อยไปก็จะได้ความคิดไม่หลากหลาย
4. ระยะเวลาที่กลุ่มอยู่ด้วยกัน ควรยาวนานแค่ไหนจนการเรียนรู้จึงประสบผลดี ครูจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสม
5. การเตรียมเอกสารหรืออุปกรณ์สำหรับผู้เรียน ครูจะต้องพิจารณาว่าควรมีจุดเดียวสำหรับของกลุ่ม เพื่อใช้ร่วมกันหรือจัดแบ่งเป็นหลายส่วนหลายชุดแยกตามสมาชิกกลุ่ม

5. ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 119-120) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกคนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมกันคิดระดมความคิดเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ
5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันเข้าใจกันและกัน
6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD นั้นผู้เรียนต้องร่วมกันทำงานกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อจะสามารถประสบผลสำเร็จไปพร้อมๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล สื่อและนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ที่ครูผู้สอนเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานช่วงชั้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อประกอบการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1) ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชาญชัย อัจฉริยสมจารย์ (2543 : 39) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า คือแบบบันทึกที่บรรจุข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้สำหรับสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรมีองค์ประกอบที่เหมาะสม มีขั้นตอนการจัดเตรียม และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

สำลี รักสุทธี (2544 : 78) ได้ให้ความหมายว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการนำรายวิชาหรือ กลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดประเมินผลเพื่อใช้สอนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยกำหนดเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ของการเรียนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์, และวัชรินทร์ เชาวน์ดำรงค์ (2544 : 53) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และ เป็น

ลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

จึงสรุปได้ว่า แผนการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการสอนที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดหมายของหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การสอนดำเนินไปอย่างมีระบบ

ลำติ รักสุทธิ (2544 : 78) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความสำคัญดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีวัดผลประเมินผลการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องและบูรณาการกับวิชาอื่น
  2. เรื่องทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรของท้องถิ่น ค่านิยม ความซื่อสัตย์ และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น ตลอดจนการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย
  3. เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น
  4. ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลที่ต้อง เที่ยงตรง เสนอแนะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเพื่อนครูที่สอนวิชาอื่น
  5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนแทน
  6. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครู ที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพด้วย
1. องค์ประกอบของแผนการสอน

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชনীย์ เชาว์ดำรงค์ (2545 : 54)

ได้กล่าวถึงแผนการเรียนรู้ ควรมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. หัวเรื่อง
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหาสาระ
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อการเรียนรู้
7. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

2. ประโยชน์ของแผนการสอน

วัฒนาพร ระบุบททุกซ์ (2542 : 2) กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดทำแผนการสอน ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมด้านต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน การวัดและประเมินผล ที่จะเป็นโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3.1 เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดผลและ ประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3.2 เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอ เป็นผลงานทางวิชาการได้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชนีย์ เชาว์ดำรงค์ (2545 : 53 –54) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำแผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้การเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน
3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง

4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติ การสอน

8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน

สรุปหลักการเขียนแผนได้ว่า เป็นแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล สื่อและ

นวัตกรรมการใช้ในการจัดกิจกรรม ที่ครูผู้สอนเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานช่วงชั้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อประกอบการพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนใด ๆ มีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล และขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ทั้งสองวิธีนี้ต้องทำควบคู่กัน ไปจึงจะมั่นใจได้ว่า สื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับ ได้ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพ โดยใช้หลักของความรู้ และเหตุผล ในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องในการนำไปใช้ ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 62-66)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ กับเนื้อหาระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R แทน คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การกำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าถูกต้อง / สอดคล้อง / ตรงจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง แน่ใจว่ายังไม่ถูกต้อง / ไม่สอดคล้อง /

ไม่ตรงจุดประสงค์

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำค่าเฉลี่ยใช้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้น ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ถึง 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าที่ปรากฏในตารางตามจำนวนของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับว่า สื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

1.2 วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำไปทดลองกับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน CAI บทเรียน โปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่พิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัด หรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลขสองตัว เช่น $E_1 / E_2 = 80/80$

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1 / E_2 = 80/80$ ดังนี้

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกหัดหรืองาน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือทุกชิ้นงาน
N	แทน	จำนวนนักเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียน

นักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 23 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 18 คน แต่ละคน ได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 ส่วน 80 ตัวหลัง คือ ผลการสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด 80 คน ได้คะแนนร้อยละ 80

สรุปได้ว่าเกณฑ์ 80/80 ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 , 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้อยู่กับธรรมชาติของวิชา และเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจจะตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่ายก็อาจจะตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น

การหาความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Reliability) ตามวิธีของโลเวท (Lovett Method) (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 96)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum x_i - \sum x_i^2}{(k-1) \sum (x_i - c)^2}$$

เมื่อ r_{cc}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
k	แทน	จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ
x_i	แทน	คะแนนของแต่ละคน
c	แทน	คะแนนเกณฑ์หรือจุดตัดของแบบทดสอบ

2. ดัชนีประสิทธิผล

การพิจารณาว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีคุณภาพในแง่มุมมองอื่นหรือไม่ สามารถ

พิจารณาได้โดยดูพัฒนาการของนักเรียน คือ พิจารณาว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องใด ๆ นักเรียนได้พัฒนา หรือมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ หรือเพิ่มขึ้นเท่าไร ซึ่งอาจพิจารณาได้จากการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีรายละเอียดดังนี้ (เพชรู กิจระการ และสมนึก กัททิยชนี. 2545 : 30-36)

2.1 การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่า t-test (แบบ Dependent Samples) โดยทำการทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) แล้วนำมาหาค่า t-test (แบบ Dependent Samples) หากมีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือว่า นักเรียนกลุ่มที่ผู้วิจัยกำลังศึกษามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้

2.2 การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีสูตร ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

การทดสอบสมมุติฐาน

ค่าสถิติที่คำนวณมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันหรือไม่ หรือมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายหรือมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยนำค่าสถิติที่คำนวณได้ไปทดสอบนัยสำคัญทางสถิติการทดสอบค่าเฉลี่ย กลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น กลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่ม แต่เก็บข้อมูล 2 ครั้ง เช่น

การทดลองก่อนเรียน-หลังเรียน (Pre Test – Post Test) หรือทดสอบหลังเรียนจบบทเรียน กับหลังเรียนจบบทเรียนผ่านไป 2 สัปดาห์ เพื่อทดสอบความคงทนของบทเรียน ใช้สูตร ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}; df = N - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติจากการแจกแจงแบบที (t- distribution)
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีผู้ให้คำอธิบายความหมายของความพึงพอใจดังนี้

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2525 : 577-578) ความหมายจากพจนานุกรมฉบับ
บัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายว่า

พอใจ หมายถึง สมใจ ชอบใจ เหมาะ

พึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

กูด (Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับ
ความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

วารินทร์ เหลี่ยม ไชสง (2542 : 34) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก สนใจ
ความชอบ แรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงออกด้วยการเลือกหรือกระทำในสิ่งที่ชอบ
อาการชอบกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาการสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจจะ
ซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งนั้น

สมรภูมิ ขวัญคุ้ม (2546 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ผลรวมของความรู้สึก
ชอบของบุคลากรอันเกิดจากทัศนคติที่มีต่อคุณภาพและสภาพของหน่วยงาน อันได้แก่ การจัด
องค์การการจัดระบบงาน การดำเนินงาน สภาพแวดล้อมของการทำงาน ประสิทธิภาพของ
หน่วยงานตลอดจนการบริหารงานบุคคล ซึ่งสภาพและคุณภาพของหน่วยงาน ดังกล่าว มี
ผลกระทบต่อความต้องการของบุคคลและผลต่อความพึงพอใจของบุคคลนั้น

จิราภรณ์ หอมกลิ่น (2548 : 52) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก
ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการหรือ
ได้รับการยกย่องชมเชย

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

Maslow (ประสาธ อิศรปริศา. 2546 : 310 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 80)

กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's The Human Needs Theory) ไว้ว่า ทุกคน

มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อได้รับความต้องการอย่างหนึ่งจะต้องการอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะความต้องการ 5 ระดับ ได้แก่

1. ความต้องการทางสรีระ (Basic Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการด้านอาหาร อากาศ น้ำ อุณหภูมิ การหลับนอนการจับถ่าย ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการให้ตนเองปลอดภัยจากอันตรายทุกด้าน ความต้องการความมั่นคงในการทำงานตลอดจนความมั่นคงทางฐานะเศรษฐกิจ

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) เป็นความต้องการความรัก อยากให้เป็นที่รัก ขอมอบจากกลุ่ม ต้องการความรักและมีส่วนร่วมในกลุ่ม ให้กลุ่มยอมรับตน เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคม

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องตน เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ

5. ความต้องการจะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เช่น ความต้องการอยากเป็นหัวหน้าสูงสุดของหน่วยงาน ความต้องการอยากเด่นอยากดังในทางหนึ่ง

จากแนวความคิดของมาสโลว์ (Maslow) แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุความต้องการในระดับการรู้จักตนเองได้ ทำให้มนุษย์มีความต้องการในระดับสูงมากขึ้น เพราะความต้องการในระดับสูงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อหวังผลในส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างกว้างขวาง เกิดการร่วมมือกัน นำไปสู่การปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั่นเองเมื่อมนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นได้รับการบริการหรือตอบสนองแล้ว ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ (สมนึก วิเศษสมบัติ, 2546 : 17-18)

เฮอริชเบอร์ค ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งของงาน

2. ปัจจัยด้าน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคตสถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน

สมยศ นาวิการ (2544 : 119) กล่าวว่า การดำเนินงานกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยการควบคุมหรือให้คำแนะนำปรึกษา การทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนรู้หรือพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานที่มีความแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ ต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติ การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบรรลุจุดประสงค์ ต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ สถานการณ์ สื่อการสอน ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจทำกิจกรรมจนบรรลุตามจุดประสงค์

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทนซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องความยุติธรรมของผลตอบแทน

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนหรือรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดกับตัวผู้เรียน เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้ เช่น การได้รับคำชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนจะส่งผลในทางบวกต่อผลการเรียนของผู้เรียน

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ

จากความคิดเห็นของนักวิชาการ ได้กล่าวถึงสิ่งที่สร้างความพึงพอใจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจหรือสนองความต้องการในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนทำให้เกิดความสุขเป็นผลดีต่อการเรียนรู้

บริบทพื้นที่วิจัย

ภาพรวมของโรงเรียนบ้านหัวหนอง (สังขวิทยา)

โรงเรียนบ้านหัวหนอง(สังขวิทยา)เดิมชื่อโรงเรียนประชาบาล 8 (วัดหัวหนอง) ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2471 ขุนเอกสถิตย์สุนทรเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้ง อาศัยศาลาวัดบ้านหัวหนองเป็นอาคารเรียนชั่วคราว โดยมีนายหล้า ละครพล เป็นครูใหญ่คนแรก

เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2482ได้รับงบประมาณจากทางราชการจำนวน 600 บาท ให้สร้างอาคารเรียนถาวรขึ้นในที่ดินสาธารณะของหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดกับวัดบ้านหัวหนอง เนื้อที่ 6 ไร่ ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนเสร็จและทำพิธีเปิดป้ายอาคารเรียนเอกเทศเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484

เมื่อปี พ.ศ. 2514 โรงเรียนได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ฉ. ขนาด 4 ห้องเรียน คณะครู กรรมการศึกษาและชาวบ้านเห็นว่าพื้นที่โรงเรียนเดิมคับแคบ ไม่เพียงพอที่จะก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ สนามกีฬาและรองรับการเจริญเติบโตของการศึกษาในโอกาสข้างหน้า จึงพร้อมใจยกที่ดินสาธารณะ ซึ่งชาวบ้านใช้เป็นแปลงกสิกรรมของหมู่บ้านหัวหนอง เนื้อที่ 28 ไร่ เป็นที่ก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่พร้อมขออนุญาตหรือถอนอาคารเรียนหลังเดิมมาสร้างใหม่เป็นอาคารเรียนแบบ ป. 1 ฉ. เดี่ยว ขนาด 2 ห้องเรียน และในปีงบประมาณต่อมาได้งบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ฉ. สูง พร้อมต่อเติมชั้นล่างใหม่ 8 ห้องเรียน โรงฝึกงานแบบสามัญ 1 หลัง อาคารเอนกประสงค์ แบบ สปช. 205 จำนวน 1 หลังอาคารเรียนแบบ สปช. 103/3 จำนวน 1 หลัง ส้วม 2 หลัง 8 ที่ สนามบาสเกตบอลและสนามวอลเลย์บอลอย่างละ 1 สนาม ห้องสมุดและศาลากองอำนาจการจากผู้มีจิตศรัทธาสร้างให้เป็นสมบัติของโรงเรียนใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ทั้งของโรงเรียนและชุมชนด้วย

ปัจจุบันโรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนในปีการศึกษา 2553 จำนวน 154 คน ครู 16 คน ไม่มีนักการภารโรง หมู่บ้าน

ในเขตบริการ 4 หมู่บ้าน คือบ้านโคกก่อง หมู่ที่ 4 บ้านหัวหนองหมู่ที่ 5 บ้านโนนม่วง หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงสว่าง หมู่ที่ 8 โดยมีนายบัวทอง ศรีกะกุลเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

นโยบายการบริหารและการจัดการศึกษา

1. สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของบุคลากร โดยยึดหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกิจกรรมบูรณาการที่หลากหลาย
2. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา
3. ส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในทุกด้าน สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา ร่วมสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นและให้บริการชุมชน
4. นิเทศ ติดตาม สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม
5. เร่งรัดพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างและพัฒนานวัตกรรม นำเทคโนโลยีมาใช้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาความก้าวหน้าตามมาตรฐานวิชาชีพครู
6. เร่งรัดบริหารและจัดการศึกษาโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ปรับโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับภารกิจกระจายอำนาจ สร้างเสริมการทำงานเป็นทีม และสัมพันธภาพอันดีในการปฏิบัติงาน

พันธกิจของโรงเรียนบ้านหัวหนอง(สังฆวิทยา)

1. โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนจนจบหลักสูตรทุกคน
2. นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ คุณธรรม ปฏิบัติบนทางสายกลาง โดยครูมืออาชีพ
3. บริหารจัดการเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะพื้นฐาน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย
4. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนและชุมชน
5. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรักความเป็นไทยและการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชนและท้องถิ่น
6. จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพและสุขนิสัยที่ดีให้แก่ นักเรียน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานบริบทของโรงเรียน

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	ปีการศึกษา 2553		
	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	9	11	20
อนุบาลปีที่ 2	9	7	16
รวม	18	18	36
ประถมศึกษาปีที่ 1	6	5	11
ประถมศึกษาปีที่ 2	6	11	17
ประถมศึกษาปีที่ 3	9	6	15
ประถมศึกษาปีที่ 4	9	14	23
ประถมศึกษาปีที่ 5	7	6	13
ประถมศึกษาปีที่ 6	10	11	21
รวม	47	53	100
มัธยมศึกษาปีที่ 1	8	1	9
มัธยมศึกษาปีที่ 2	5	-	5
มัธยมศึกษาปีที่ 3	2	2	4
รวม	15	3	18
รวมทั้งสิ้น	80	74	154

วิเคราะห์ผลการบริหารและการจัดการศึกษาผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผ่านมา
 รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2
 (พ.ศ. 2549-2553)

ตารางที่ 4 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	ผลประเมิน อิงเกณฑ์		ผลประเมิน อิงสถานศึกษา		ค่า เฉลี่ย	ผลการรับรอง มาตรฐาน คุณภาพ
	ค่า เฉลี่ย	ระดับ คุณภาพ	คะแนน	ระดับ คุณภาพ		
ด้านผู้เรียน						
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึง ประสงค์	3.38	ดี	4.00	ดีมาก	3.69	ได้
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	3.36	ดี	4.00	ดีมาก	3.68	ได้
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	3.19	ดี	4.00	ดีมาก	3.60	ได้
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดได้ตรง	2.43	พอใช้	2.00	พอใช้	2.22	ไม่ได้
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	2.94	ดี	4.00	ดีมาก	3.47	ได้
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	2.66	พอใช้	2.00	พอใช้	2.33	ไม่ได้
มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการ ทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่อ ผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต	3.39	ดี	4.00	ดีมาก	3.70	ได้

สำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของ
โรงเรียนบ้านหัวหนอง (สังขวิทยา) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสอบ o-net ปีการศึกษา
2553 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.24 ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของเขต เมื่อดูผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอกรอบที่ 2 ปี 2549-2553 ของโรงเรียนบ้านหัวหนอง(สังขวิทยา) ในมาตรฐานที่ 4

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง โรงเรียนบ้านหัวหนอง(สังขมิวนิเทศ) ผ่านการประเมินในระดับ พอใช้ ผลการรับรองมาตรฐาน ไม่ผ่านในมาตรฐานข้อที่ 4 จึงส่งผลต่อการเรียนวิชาอื่นๆด้วย โดยเฉพาะ ทำให้นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนจึงไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ศกฤตการ สังข์ทอง (2547 : 79-80) ได้วิจัย การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเทคนิคการใช้และไม่ใช้ผังกราฟฟิกส์ พบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยเทคนิคการใช้ผังกราฟฟิกส์ กับกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้ผังกราฟฟิกส์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยเทคนิคการใช้ผังกราฟฟิกส์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้ผังกราฟฟิกส์

2. ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่จัดการเรียนรู้โดยเทคนิคการใช้ผังกราฟฟิกส์มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49

กัญญา สิริสุขเศรษฐ์ (2548 : 60-61) ได้วิจัย ผลการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันพบว่า 1. นักเรียนที่ได้รับการสอนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น ทั้ง โดยรวมและจำแนกตามความสามารถทางการเรียนของนักเรียน คือ นักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการจำแนกแยกแยะ ด้านการเปรียบเทียบ ด้านการเห็นความสัมพันธ์ และด้านการใช้เหตุผลสูงขึ้น ทั้ง โดยรวมและจำแนกตามความสามารถทางการเรียนของนักเรียน คือ นักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน

กัญญา สิริพิศุภเศรษฐ์ (2548 : 53) ได้วิจัย การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมการตั้งคำถามจำแนกความสามารถทางการเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ย ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งสามกลุ่ม คือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ก่อน เรียน โดยใช้กิจกรรมการตั้งคำถามเท่ากับ 12.28, 11.67 และ 9.88 หลังเรียนเท่ากับ 16.22, 16.00, และ 14.47 ตามลำดับเมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนเฉลี่ย ทักษะการคิด วิเคราะห์ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามของนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่ม อ่อน พบว่าคะแนนเฉลี่ย ทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนทุกกลุ่ม โดย ได้ค่า ที่ เท่ากับ 8.697, 14.282 และ 10.689 ตามลำดับ ซึ่งทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุป ได้ว่านักเรียนทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นหลังการใช้ กิจกรรมการตั้งคำถาม

เสวียง ผละพล (2549 : 101) ได้วิจัย การศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยที่เน้นการพัฒนาการอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียน สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชั้นที่ 1 การอ่านและสรุปใจความ ทำให้นักเรียนสามารถอ่านและสรุป ใจความสำคัญ จับประเด็นสำคัญ ลำดับเรื่องและสรุปความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ ชั้นที่ 2 การ คิดวิเคราะห์เรื่องราว ทำให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เรื่อง จับประเด็นสำคัญ จำแนกข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาได้ ตามแนวคิดทฤษฎี หมวก 6 สี ของ ดร.เอ็ดเวิร์ด เดอ โบ โน และนักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม สร้างสรรค์และคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล นำเชื่อถือได้ ชั้นที่ 3 การคิดเชิงสร้างสรรค์ ทำใ้ นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด สามารถออกแบบ วางแผนการทำงาน สรุปผลการ ทำงานและนำเสนอผลงานได้ ชั้นที่ 4 การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนได้เขียนเสนอแนวคิด ใหม่ ๆ ตามแนวความคิดของตนเอง และสามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้ และผลจากการ จัดการเรียนรู้ จึงสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการอ่าน การคิดวิเคราะห์และเขียนเพิ่มขึ้น

นิลวรรณ เจตวรัญญ (2549 : 39-40) ได้วิจัย การเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการ คิดแบบหมวกหกใบกับการสอนปกติพบว่า 1. ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ในวิชา ภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของ

นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรัตน์ จรัสแผ้ว (2549 : 102-103) ได้วิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ความสัมพัทธ์ระหว่าง E_1/E_2 เท่ากับ 81.45 / 80.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) หลังการใช้ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) หลังการใช้ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าการฝึกคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องในกระบวนการเรียนการสอน การมีปฏิสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการคิดและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

วิไลลักษณ์ วงศ์วันสุนทร (2550 : 63) ได้วิจัย การใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสันทรายวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การอ่านแบบ เค ดับเบิลยู แอล พลัส มาทดลองเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการสอนอ่านแบบ เค ดับเบิลยู แอล พลัส มีผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอนงนาฏ เวชกิจ (2547) ได้ทำการวิจัย โดยสร้างแผนการสอนแบบ เค ดับเบิลยู แอล พลัส เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากที่ได้รับการสอนแบบ เค ดับเบิลยู แอล พลัส พบว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ เกรือวัลย์ กาญจนอุหา (2548) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และพบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 20.50 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 29.14 นอกจากการจัดให้นักเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้ว การฝึกให้ผู้เรียนสรุปความคิดและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเรียน โดยเขียนผังมโนทัศน์เพื่อเป็นการจัดหมวดหมู่หรือความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยอาศัยแผนภูมิ ดังที่สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 76) ได้

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ผังสัมพันธ์ทางความหมายว่ามีประโยชน์ในด้านการเรียนรู้เนื้อหา มีคุณค่าต่อการเพิ่ม ความเข้าใจ ความคงทนในการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์ญาณที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์

วิลาวัลย์ ธรรมชัย (2550 : 128) ได้วิจัย ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แผนผังความคิดและแบบฝึกทักษะด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ เรื่อง กระต่ายไม่ตื่นตูม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แผนผังความคิดและแบบฝึกทักษะด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ เรื่อง กระต่ายไม่ตื่นตูม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.47/84.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ชุตินา ช่อวงศ์ (2551 : 83) ได้วิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียน โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง ลอยกระทงกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ลอยกระทง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.68/83.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ลอยกระทง มีค่าเท่ากับ 0.7048 หมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 70.48
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ลอยกระทง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ลอยกระทง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปงานวิจัยในประเทศ งานวิจัยพบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านการคิดวิเคราะห์ อ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบ การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อาร์บสตรอง (รินรดา จันทร์วัน. 2550 : 33 ; อ้างอิงจาก Armstrong. 2003 : 884-B) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเป็นทีม (STAD) โดยการทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียน 47 คนที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิม โดยใช้ ตำรา การอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบร่วมมือจัดกลุ่ม โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการสอนทั้ง 2 วิธีดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสะดวกต่อการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามของครูและนักเรียนพบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ และมีความสนุกสนานกับการเรียนมากจึงควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสมในการจัดตารางแบบเน้นบล็อคเวลา

เชกส์ตัน (ไพศาล พระจันทร์ลา. 2551 : 87 ; อ้างอิงจาก Sexton. 2003 : 1258) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจผลของการอ่านที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านของนักเรียนระดับ (เกรด 7) ในกรณีศึกษาครั้งนี้มีนักเรียนระดับ (เกรด 7) จำนวน 5 คน ที่สมัครเข้ามา โดยนักเรียนทั้ง 5 คน ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และถูกสังเกตขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การอภิปรายกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่ม การสร้างแผนภูมิกราฟฟิคการพิจารณาแบบทดสอบ และการทำแบบทดสอบ การสังเกตได้มาจากการบันทึกรายละเอียด และการเขียนอนุทินของครู การบันทึกการอภิปรายของนักเรียน และคุณภาพของการสร้างแผนภูมิกราฟฟิค และชิ้นงานของนักเรียนที่ได้ทำแบบทดสอบทั้งสองนั้น ใช้ทดสอบเมื่อสอนจบในแต่ละหน่วยแบบ ทดสอบฉบับแรกใช้เป็นแบบทดสอบของหน่วยการเรียนรู้เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วย แบบทดสอบฉบับแรกใช้เป็นแบบทดสอบของหน่วยการเรียนรู้เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วย และอีกฉบับเป็นแบบฝึกทักษะในแต่ละหน่วย การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลา 6 สัปดาห์ เมื่อครบเวลา ก็นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าการตอบสนองด้านการอ่าน และเปรียบเทียบความก้าวหน้าการตอบสนองด้านการอ่านของนักเรียนแต่ละคน

เบค โจนส์ (พรทิภา มากมูลดี. 2551 : 59 ; อ้างอิงจาก Beck-Jones. 2004 : 2378-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับนักเรียน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 สมาชิกไม่มีภาระหน้าที่ใด ๆ ในกลุ่มกลุ่มที่ 2 สมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน และกลุ่มที่ 3 มีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาท สมาชิกมีการจดบันทึก และได้รับคำแนะนำในระหว่างทำกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองมีทั้งหมด 174 คน ได้มาโดยการสุ่ม ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ 2 สมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ให้ผลดีกับนักเรียนในเรื่องการฝึกคิด การใช้

สติปัญญาด้วยตนเอง กลุ่มที่ 3 ที่มีการแบ่งหน้าที่ มีการจดบันทึก และได้รับคำแนะนำได้ผลดีที่สุดในการได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจเพราะระหว่างทำกิจกรรมมีการจดบันทึก และได้รับความรู้สอดคล้องตลอดเวลาในช่วงกิจกรรม

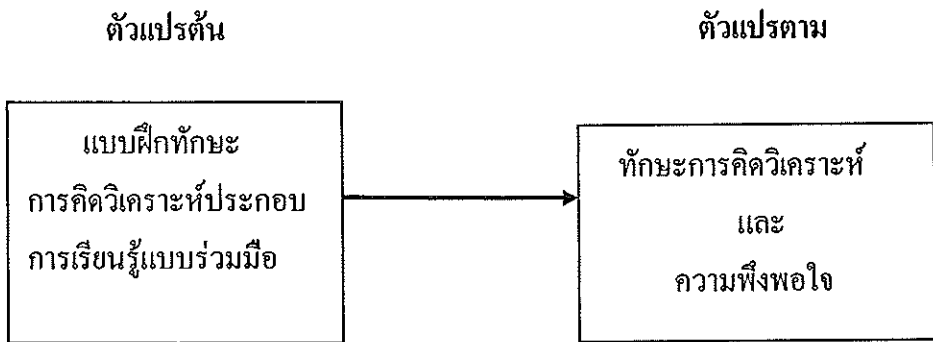
แอนเดอร์เบิร์ก (พนาไพร ป่วนฉิมพลี. 2551 : 70 ; อ้างอิงจาก Anderberg. 1997 : 5025-A) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนแบบต่างตอบแทนกันที่มีต่อคะแนนความเข้าใจในการอ่านที่มีนักเรียนในกระแสหลัก และนักเรียนที่มีความสามารถน้อย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นเรียน 8 ชั้นเรียนได้รับการสอนแบบต่างตอบแทนกันหรือได้รับการฝึกอ่านเป็นเวลา 16 ช่วง (ในสภาพการควบคุม) ซึ่งครูประจำชั้นตามปกติ เป็นผู้สอน ในการวัดใช้รูปแบบกลุ่มควบคุมที่ใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่าไม่มีการปรับปรุงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในความเข้าใจการอ่านสำหรับกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง ไม่มีหลักฐานยืนยันผลการวิจัยว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนที่พูดสองภาษากับนักเรียนที่พูดภาษาเดียวในการอ่านเพื่อความเข้าใจภายหลัง และไม่มีหลักฐานยืนยันปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความสามารถทางภาษากับการทดลอง การคิด การอ่านอย่างมี

วิจารณ์ญาณ ความสามารถในการอ่านสามารถประเมินได้ และขบวนการพัฒนาด้านการคิดการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณสามารถกำหนดแน่นอนได้อีเซล และคนอื่น ๆ (Ezell and others. 1992 : 205) ศึกษาการใช้กิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อนในการสอนแบบความสัมพันธ์ของคำถาม กับคำตอบ สำหรับการอ่านเพื่อจับใจความ โดยใช้นักเรียนเกรด 3 จำนวน 23 คน การติดตาม การฝึกความสัมพันธ์ของคำถาม คำตอบ แบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะช่วยฝึกการถามและตอบในห้องเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนปฏิบัติการสร้างคำถามและตอบคำถาม ได้ดีขึ้นการประเมินผลทางสังคม ก้าวหน้าทุกด้าน

สรุปงานวิจัยต่างประเทศ งานวิจัยพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านของนักเรียน การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ ฝึกการถามตอบ และมีความสนุกสนานกับการเรียน มากจึงควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาในการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหนอง(สังฆวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY